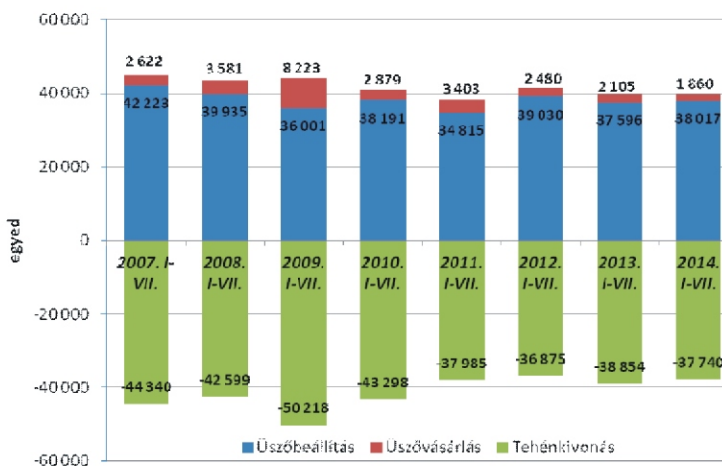

IX. A TEJÁGAZAT ÖKONÓMIÁJA

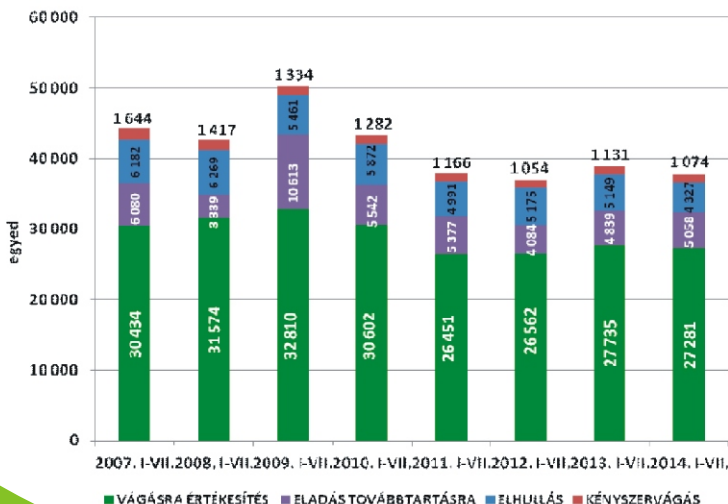
1. ábra: Az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma, induló és záró tehénlétszáma (db, 2007-2014., I-VII. hó)

2. ábra: Az üszőbevétel és tehénkivonás alakulása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2014., I-VII. hó)

3. ábra: A tehénkivonás megoszlása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2014. I-VII. hó)

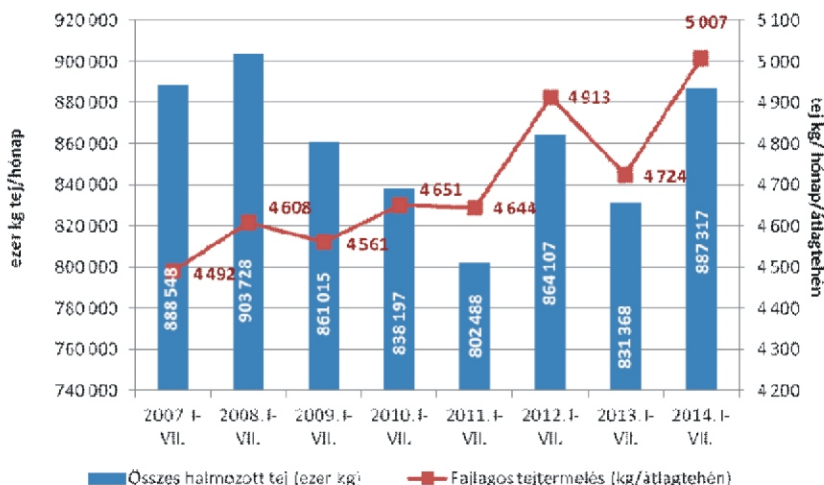

Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek száma 9-cel (-1,9%) 460-ra csökkent az elmúlt év azonos időszakához képest, ugyanakkor az év eleji nyitó tehénlétszámhoz képest a július végi záró tehénlétszám 2.137 egyeddel, valamelyest (+1,2%) nőtt. 2014. július végén a tavaly júliusihoz képest 2.647-gyel (+1,5%) több tehenet tartottak a termelésellenőrzött állományokban. Júniushoz képest az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma 2-vel lett több (!), míg az elmúlt 8 év alatt számuk 22,0%-kal (-130) csökkent. 2007 júliusa óta a záró tehénlétszám ennél kisebb mértékben, 19.038 egyeddel (-9,6%) csökkent, így a telepenkénti átlagos tehénlétszám 335-ről rekordnagyságúra, 389-re nőtt. A termelésellenőrzött tehénlétszámokban 2011 óta lassú, de folyamatos növekedés figyelhető meg.

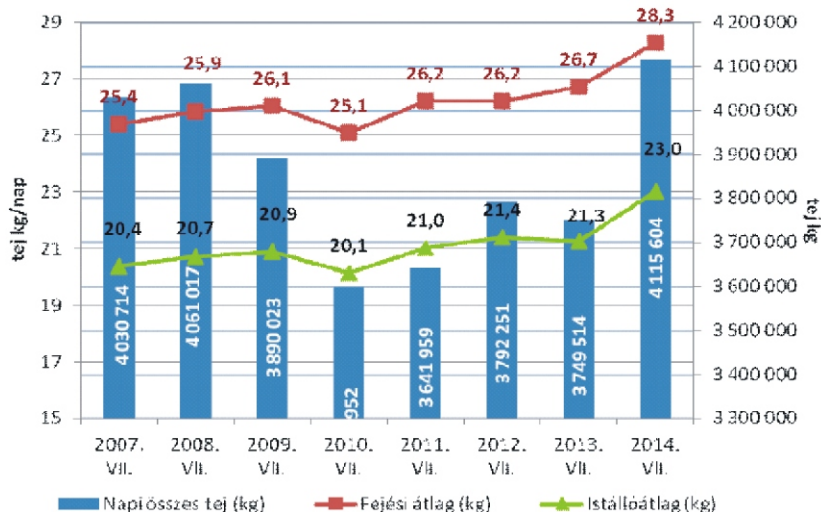
Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek januári 1-i induló tehénlétszáma 2013-ról 2014-re kismértékben (+1.357 tehén; +0,8%) nőtt, de 2014 első hét hónapjában a tehenek száma ennél már nagyobb mértékben emelkedett (+2.137 egyed; +1,2%). Ennek elsődleges oka, hogy a kivont tehenek száma jelentősen, -2,9%-kal (-1.114 tehén) kisebb a tavalyi év azonos időszakához képest, míg az egyébként is magas szinten lévő üszőbeállítások száma valamelyest tovább emelkedett (+421 egyed, +1,1%). Az állománypótlás egésze szempontjából kevésbé meghatározó üszővásárlások száma rekord alacsonyra, 2 ezer üsző alá csökkent 1 év alatt (-245 egyed; -11,6%), de a tehénkivonás alacsony szinten maradása mindenképpen az állomány bővülését vetíti előre. Összességében elmondható, hogy az idei évben a termelésellenőrzött tehénállomány stabilizálódása, már érezhető növekedése figyelhető meg, ami ha folytatódik az év hátralevő részében, akkor akár a 2012 évi megközelítő nagyságú tehénlétszám-növekedést is eredményezhet.

Az állományváltozási adatokon belül, a tehénkivonás megoszlását tekintve elmondható, hogy a vizsgált 8 éves periódus teljes időtartama alatt az év első hét hónapjában az állományból kivont tehenek döntő többségét vágásra értékesítették (65,3-74,1%-át). A selejtezett tehenek száma az idei periódusban meghaladta a 27,3 ezret, ami az összes tehénkivonás 72,3%-ának felelt meg. Ezen felül a tehénkivonások 2,8%-áért a kényszervágás (1.074 egyed), 11,5%-áért (4.327 egyed) pedig az elhullás volt felelős, amelyek a legalacsonyabb részarányok közé tartoznak a megelőző 7 év azonos időszakához képest, míg az átlaghoz hasonló arányban (13,4%-ban, 5.058 egyed), továbbtartásra értékesítették az állományokat. A tehénkiadás megoszlása nagyon hasonló volt az előző év azonos időszakához, annyi különbséggel, hogy a kivont tehenekből kevesebb hullott el és többet értékesítettek vágásra. A 2014. január 1-i induló tehénlétszámhoz viszonyítva július végéig a tehenek 21,4%-át vonták ki a termelésből, 15,4%-ukat selejtezték, 0,6%-ukat kényszervágták és 2,4%-uk elhullott.

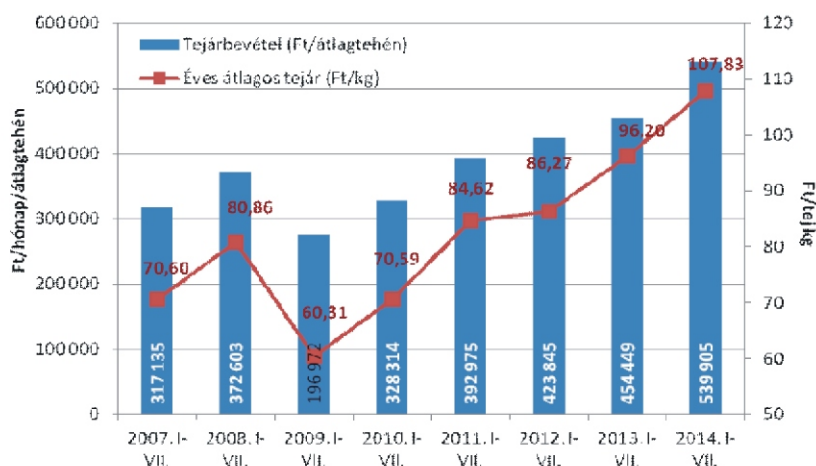
4. ábra: Összes halmazott és fajlagos tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2014. I-VII. hó)

5. ábra: Fejési és istállóátlag, valamint a napi összes tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2014., I-VII. hó)

6. ábra: Tejárbevétel és az éves átlagos tejár az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2014. I-VII. hó)

Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tehenek számának csökkenése csak 2011-ig volt egyértelműen nyomon követhető az összes halmazott januári-júliusi tejtermelésben, azóta ismét növekedésnek indult. Ennek oka, hogy az elmúlt 8 év alatt a kalkulált átlagtehenenkénti fajlagos tejtermelés az év első hat hónapjában 515 kg-mal (+11,5%) 5.007 kg-ra nőtt, ezen belül az elmúlt egy év alatt kiemelkedő mértékben, +283 kg-mal (+6,0%) emelkedett. A fajlagos tehenenkénti tejtermelés még sohasem volt 5 ezer kg felett, még az eddig rekordévnak számító, 2012. évi termelést is felülmúlja 94 kg-mal. A valamelyest emelkedő állatlétszám és a növekvő fajlagos tejtermelés eredője a bővülő összes halmazott tejtermelés, ami nagyobb, mint az elmúlt 5 évben bármikor (a tavalyi év hasonló időszakának termelését mintegy 56 ezer kg-mal, +6,7%-kal haladja meg), és kezdi megközelíteni a 2007. évi termelési szintet, ami az év végére el is érhető, ha az idei kedvező folyamatok az elkövetkező hónapokban is folytatódni fognak.

A nagyobb összes halmazott tejtermelés természetesen megmutatkozik a magasabb napi összes tejben is. 2014 júliusában ez a mutató jóval magasabb volt az előző év júliusi adatához képest (+366.090; +9,8%), és meghaladta a vizsgált 8 éves periódus eddigi legmagasabb, 2008 júliusának napi termelési szintjét is. Emellett az elmúlt 8 év júliusi tejtermelési adatait vizsgálva 2014-ben volt mind a fejési átlag (28,3 kg), mind az istállóátlag (23,0 kg) a legmagasabb, 2,87, ill. 2,65 kg-mal több (+11,3%, ill. +13,0%), mint 2007 júliusában, és 1,56, ill. 1,74 kg-mal több (+5,8%, ill. +8,2%), mint 2013 júliusában. A fejési és az istállóátlagnak - az éves ingadozások ellenére - egyértelműen növekedő trendje figyelhető meg az elmúlt 8 év alatt.

Az átlagtehenenkénti tejárbevétel 2014 első hét hónapjában kimagasló mértékben, 18,8%-kal (!) nőtt a tavalyi év azonos időszakához képest, ami kisebb részben a fajlagos tejtermelés - egyébként jelentős - 6,0%-os növekedésének volt köszönhető, nagyobb részben, pedig a termelői tejár kiugró, 12,1%-os (!) emelkedésének. A 2013. január-júliusban megfigyelt, az azt megelőző évhez képest jelentős, 7,2%-os tehenenkénti tejárbevétel-emelkedés okát szintén a szóban forgó periódusban tapasztalt 11,5%-kal nagyobb tejárban kell keresnünk, ami az utóbbi két évben jelentős többletjödelmet generált a tejelő tenyészetekben. Bár a tejár 2009 óta töretlenül növekedett, és az idei év első hét hónapjában rekord tejárat kaptak a termelők, de júniusban és júliusban már kismértékben csökkent a tejár és a májusi 109,2 Ft/kg-os árhoz képest két hónap alatt 1,5 Ft-os csökkenést tapasztaltunk! Az elmúlt 8 év alatt, vagyis 2007 azonos időszakához képest a tejár 52,7%-kal emelkedett, ami a fajlagos tejtermelés 11,5%-os növekedésével együtt 70,2%-os tehenenkénti tejárbevétel-növekedést jelentett. Azonban az idei év hátralévő részében a tejár további - akár jelentősebb - csökkenésére lehet számítani az orosz importtilalom következtében várhatóan tovább erősödő uniós import miatt.

Dr. Ózsvári László PhD, MBA

tanszékvezető egyetemi docens
SZIE ÁOTK, Állat-egészségügyi Igazgatástani
és Agrárgazdaságtani Tanszék